

FORSVARSAKADEMIET

Robusthed i rigsfællesskabet

En rapport om beredskab, krisestyring og samfundssikkerhed i Kongeriget Danmark

Udarbejdet af lektor Rasmus Dahlberg, Ph.D.
Center for Arktiske Sikkerhedsstudier, april 2022

Indhold

Anvendte forkortelser	1
Indledning og resumé	2
Historisk oversigt	2
Beredskab og krisestyring i Grønland	4
Beredskab og krisestyring på Færøerne	7
Forsvarsministeriets beredskabsbidrag	9
Arktisk Beredskabsstyrke	10
Digital kritisk infrastruktur	12
Beredskabsnet	14
Inddragelse af frivillige	15
Risikoanalyser	15
Øvelsesaktivitet	16
Erfaringsopsamling og evaluering	18
Konklusion	18
Anbefalinger	19
Kilder	20

Anvendte forkortelser

ACGF: Arctic Coast Guard Forum

CAX: Computer-støttet øvelse

CERT: Computer Emergency Response Teams

CFCS: Center for Cybersikkerhed

CONPLAN ABS: Beredskabsplan for Arktisk Beredskabsstyrke

E-SIK: Embedsmandsudvalget for Sikkerhedsspørgsmål

FEF: Forbindelselement på Færøerne

GBS: Grønlands Beredskabsstab

HIFR: Helicopter In-Flight Refueling (tankning af helikopter i luften)

JOC: Joint Operations Center

JRCC: Joint Rescue Coordination Center

KRISØV: National krisestyingsøvelse

KSN: Kommandostationen

KST: Kommandostadet

LBS: Lokal Beredskabsstab

MRCC: Maritime Rescue Coordination Center

NOST: Nationale Operative Stab

LIVEX: Øvelser med indsatte enheder

SAR: Eftersøgning og redning

SAREX: Eftersøgning- og redningsøvelse

TTX: Table Top Exercise (papirøvelse)

Indledning og resumé

”Samfundets robusthed” er udvalgt som tema af den igangværende sikkerhedspolitiske analysegruppe under ambassadør Michael Zilmer-Johns’ ledelse. Analysegruppens resultater skal kvalificere debatten op til det kommende forsvarsforlig. Under processen identificeredes et ønske om at supplere analysegruppens baggrundsmateriale med et fokus på robusthed i rigsfællesskabet. Dette behov søger denne rapport at opfylde ved at anlægge et samfundssikkerhedsperspektiv på dels relevante rigsfælles ansvarsområder, dels hjemtagne grønlandske og færøske myndighedsopgaver inden for beredskab og krisestyring.

Samfundssikkerhed betegner et samfunds evne til at opretholde basale funktioner, opfylde basale behov og sikre menneskeliv, sundhed og grundlæggende værdier under ekstraordinære belastninger, kriser og krig. Rapporten undersøger status for samfundssikkerhed i rigsfællesskabet ved at

- 1) beskrive lovgrundlaget på området inden for rigsfællesskabet samt i de respektive rigsdele,
- 2) analysere relationerne mellem relevante beredskabsaktører (herunder de rigsfælles koordinerende mekanismer) samt
- 3) identificere styrker og svagheder herved og på baggrund heraf opstille en række anbefalinger.

Undersøgelsesspørgsmål 1) besvares ved en gennemgang af relevant lovgivning, samarbejdsaftaler og beredskabsplaner, mens analysen af 2) baseres på ca. 15 interviews med udvalgte videnspersoner i Danmark, Grønland og Færøerne. Anbefalingerne står udelukkende for undertegnede regning. Alle interviewede har fået mulighed for at gennemlæse og kommentere et samlet udkast til rapportteksten inden udgivelsen. I rapporten anvendes fællesbetegnelsen ”de arktiske rigsdele” som dækkende både Færøerne og Grønland.

På baggrund af undersøgelsen kan det udledes, at der findes omfattende mekanismer inden for rigsfællesskabet på beredskabs- og krisestyringsområdet. Forsvarsministeriets område bidrager dels til den rigsfælles samfundssikkerhed i hverdagen gennem Arktisk Kommandos støtte til især det grønlandske samfund inden for eftersøgning, redning, patienttransport m.v., dels til katastrofeberedskabet med *Arktisk Beredskabsstyrke*, som er et koncept for hurtig indsættelse af kapaciteter fra en række myndigheder inden for Forsvarsministeriets område i krisesituationer. Derudover er der indgået en række samarbejdsaftaler mellem både Forsvaret og Beredskabsstyrelsen og grønlandske og færøske beredskabsmyndigheder om videndeling og operativ støtte på udvalgte områder, ligesom vise dele af beredskabsområdet ikke er hjemtaget for Grønlands vedkommende. Både Grønland og Færøerne har vedtaget egen lovgivning på beredskabsområdet, hvorfor det er hhv. Naalakkersuisut (den grønlandske regering) og det færøske landsstyre ansvar for beredskabsplanlægning og opbygning og vedligeholdelse af krisestyringsorganisationer.

Rapporten konkluderer, at disse aktiviteter er iværksat for de arktiske rigsdele, men at udviklingen af beredskabsbevidstheden i både Grønland og på Færøerne på visse områder med fordel kan styrkes og udbygges. Afslutningsvis anbefaler rapporten, at der inden for rigsfællesskabet ydes støtte til udvikling af henholdsvis et grønlandsk og et færøsk nationalt risikobillede, forøget øvelsesaktivitet forankret hos landsstyrernes beredskabsmyndigheder samt kompetenceudvikling inden for evaluering og erfaringsopsamling.

Historisk oversigt

Kongeriget Danmark har siden 1814 bestået af rigsdelen Danmark, Færøerne og Grønland. Færøerne fik status som amt i 1816, og efter vedtagelsen af Grundloven i 1849, hvor Færøerne opnåede repræsentation i Rigsdagen, genoprettedes en folkevalgt færøsk forsamling i form af et amtsråd under navnet Lagtinget. Færøernes myndighedsområde blev udvidet under hjemmestyreordningen fra 1948. Allerede ved vedtagelsen af *Lov om Færøernes Hjemmestyre* i dette år blev en række sagsområder med betydning for samfundets robusthed overført til det færøske hjemmestyre. Det drejede sig bl.a. om kommunale forhold, herunder

brandvæsen, sundhedsvæsen, telegraf- og telefonvæsen, kystsikring, vandkraftanlæg og vejvæsen. I loven fra 1948 blev bl.a. politiområdet nævnt som et rigsfælles anliggende, som *kunne* gøres til genstand for yderligere forhandling om hjemtagelse.

Grønland blev i 1800-tallet administreret som handelskolonier med valgte forsamlinger vedr. lokale forhold fra 1857, men ingen repræsentation i Rigsdagen. Fra 1908 styredes Grønland af en direktør under rådgivning fra to landsråd i hhv. Nuuk og Qeqertarsuaq. Det store skifte kom under Anden Verdenskrig, hvor Grønland blev afskåret fra styret i København, hvilket skabte en direkte forbindelse mellem landsfogederne og USA via den danske gesandt i Washington. Efter befrielsen i 1945 søgte den danske regering at modernisere Grønland, hvilket bl.a. resulterede i en indlemmelse af Grønland i Kongeriget Danmark med grundlovsændringen af 1953. Grønlandsk modstand mod Danmarks indtræden i EF i 1973 førte til en hjemmestyreordning fra 1979. Grønland udtrådte af EF med virkning fra 1. februar 1985, mens Færøerne aldrig blev medlem af det europæiske fællesskab. Begge de arktiske rigsdelen har dog aftaler med EU på udvalgte områder, bl.a. fiskeri. Hverken Grønland eller Færøerne er medlem af frihandelsamarbejdet EØS.

Af *Lov om Grønlands hjemmestyre* fra 1978 fremgik det, hvilke sagsområder, som helt eller delvist skulle overdrages. Af relevante områder ses her det kommunale områder, som omfatter lokalt redningsberedskab, samt sundhedsvæsen. Den kommunale styrelse blev overtaget pr. 1. maj 1979. I 1986 vedtog Folketinget *Lov for Grønland om el, vand, varme, brandvæsen, havne, veje, telekommunikation m.v.*, mens miljøforhold blev hjemtaget 1989 (ansvaret for havmiljø ud til 3 sømilegrænsen dog først i 1993, se herunder). Det grønlandske hjemmestyre overtog sundhedsområdet med virkning fra 1. januar 1992. Disse love blev i 2009 afløst af *Lov om Grønlands Selvstyre*.

For Danmarks vedkommende reguleres området af *Beredskabsloven* af 1993 med efterfølgende tilføjelser og revisioner. Af dennes §26 fremgår det, at Forsvarsministeren er ansvarlig for at udarbejde og ajourføre den nationale beredskabsplan, som beskriver krisestyringsorganisationen og ansvarsfordelingen. Seneste udgave af *National Beredskabsplan* er baseret på syv principper, som beskrives i Beredskabsstyrelsens publikation *Retningslinjer for krisestyring*:

- Sektoransvarsprincippet
- Lighedsprincippet
- Nærhedsprincippet
- Samarbejdsprincippet
- Handlingsprincippet
- Flexibilitetsprincippet
- Retningsprincippet

National Beredskabsplan følges af rigsmyndighederne i Grønland og på Færøerne, medmindre særlige forhold tilsiger andet. Den nationale beredskabsplan afprøves mindst hvert andet år ved en national krisestyringsøvelse (KRISØV). Sådanne omfattende stabsøvelser, som har været afholdt siden 2003, har danske scenarier som omdrejningspunkt. Repræsentanter for de grønlandske og færøske beredskabsmyndigheder kan deltage i KRISØV som observatører.

I Danmark forberedes en revidering af den danske krisestyringsorganisation ud fra erfaringerne fra håndteringen af covid-19. Under den globale pandemi suppleredes eksempelvis den koordinerende krisestyring i NOST på strategisk niveau med en egentlig operationsstab i regi af Rigspolitiet, og en del af denne stabs aktiviteter blev efterfølgende permanentgjort med etableringen af *Styrelsen for Forsyningsikkerhed* under

Justitsministeriet. Denne nye myndighed, som taler direkte ind i et nyt fokus på robusthed og samfundssikkerhed i Danmark, har dog som udgangspunkt ingen opgaver eller myndighed i de arktiske rigsdele.

Der har ikke været afholdt nationale krisestyringsøvelser i Danmark siden 2019 grundet covid-19 og senest Ukraine-krisen, og en ny serie KRISØV afventer den generelle revision af det danske krisestyringssystem, som er igangsat efter den globale pandemi i 2020-21.

Beredskab og krisestyring i Grønland

Tidligere udgjorde lokale brandvæsener, bemandede med frivilligt eller deltidsansat mandskab, rygraden i beredskabet – både i Danmark og de arktiske rigsdele – under politiets koordinerende ansvar. Driften af brandvæsenerne i Grønland overgik i 1980 fra den danske stat til de grønlandske myndigheder, mens det lovgivningsmæssige ansvar først overførtes med virkning fra 1987. Frem til kommunesammenlægningen i 2009 var der 18 kommuner i Grønland, hvorefter antallet blev reduceret til fire – og igen i 2018 forøget til fem. I 2010 fremlagde en arbejdsgruppe *Redegørelse om beredskabslovgivning i Grønland*, og året efter vedtog det grønlandske parlament så *Inatsisartutlov nr. 14 af 26. maj 2010 om redningsberedskabet i Grønland og om brand- og eksplosionsforebyggende foranstaltninger*, som erstattede landstingsforordningen fra 1992 om forebyggelse og bekæmpelse af ildebrand.

Dermed fik Grønland en egentlig lov om redningsberedskab, hvilket som begreb dækker bredere end brandvæsen. Af bemærkningerne til loven fremgik det således, at de eksisterende grønlandske brandvæsener skulle indgå i det fremtidige redningsberedskab, som ud over slukning af ildebrand også skulle stå for f.eks. frigørelse af fastklemte ved trafikulykker og redningsoperationer på vand og i fjeld samt varetage et generelt katastrofeberedskab. Ved en lovændring i 2012 blev også kompetencen til at planlægge for krig og truende udsigt til krig hjemtaget og indskrevet i *Inatsisartutlov nr. 14*. Lovændringen ophævede en kongelig anordning fra 1962 om ikrafttræden for Grønland af *Lov om det civile beredskab*, hvad hjemtagne områder angik.

I 2016 underskrev Forsvarsministeren og Naalakkersuisoq for Natur, Miljø og Energi en samarbejdsaftale på beredskabsområdet, ifølge hvilken Forsvarsministeriet og underliggende myndigheder efter nærmere aftale skulle "bistå de grønlandske beredskabsmyndigheder med at erhverve nødvendige kompetencer på beredskabsområdet og bistå de relevante grønlandske myndigheder med ajourføring af viden vedrørende beredskabet". Med aftalen oprettedes et kontaktudvalg bestående af direktøren for Beredskabsstyrelsen og departementschefen for Departementet for Natur, Miljø og Energi. Samarbejdsaftalen er meget lig den dansk-færoske pendant, som omtales herunder.

Med beredskabsloven fra 2010 indledtes en generel professionalisering af beredskabsområdet i Grønland. Det blev således pålagt hver af de fire grønlandske kommuner at ansætte en fuldtidsansat redningsberedskabschef, ligesom den centrale beredskabskommission blev lovfæstet. Samtidig indførtes sektoransvarsprincippet i Grønland, sådan at hver sektor blev ansvarlig for beredskabsplanlægning og krisestyring inden for eget område. En overordnet beredskabsplan blev udarbejdet i 2010 og efterfølgende ajourført i 2012, 2014 og 2015, ligesom de fire grønlandske kommuner med loven om redningsberedskabet blev pålagt at udarbejde egne beredskabsplaner ud fra retningslinjer fastlagt af Naalakkersuisut. Disse beredskabsplaner indsendes og godkendes, hvilket opleves som en tung, men lærerig proces, hvor nogle kommuner udviser større beredskabsfaglig parathed end andre. Risikobaseret dimensionering af beredskabet på kommunalt niveau er formelt indført i Grønland, men især de mindre kommuner kan have vanskeligt ved at løfte opgaven. Kun Kommuneqarfik Sermersooq, hvor hovedstaden Nuuk ligger, har for indeværende ressourcer til at arbejde egentligt risikobaseret.

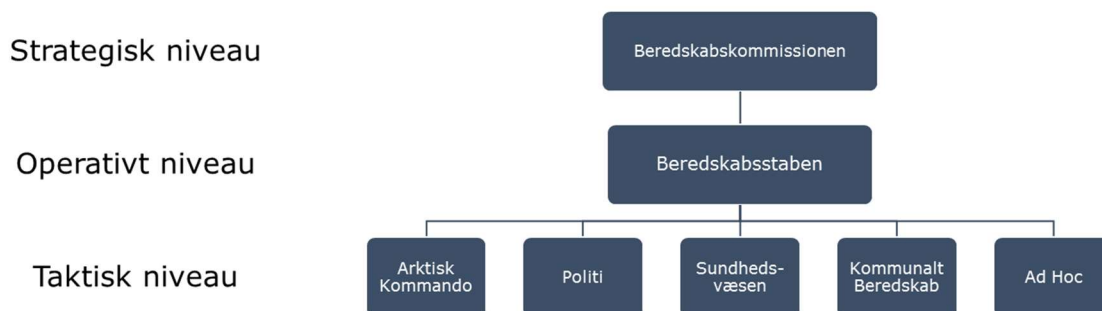

Fig. 1. Krisestyringen i Grønland. Kilde: Grønlands Politi.

Krisestyringsorganisationen i Grønland er niveaudelt og baserer sig på et underliggende koordinationsprincip, som følger af sektoransvaret. Nederst er det taktiske niveau, hvor politiet er koordinerende på kommandostadet (KST), mens redningsberedskabet har den tekniske ledelse på skadestedet. Ved større hændelser nedsættes kommandostationen (KSN) hos politiet ligesom i en hver anden politikreds, så koordinationen af politiets sektoransvar ved større hændelser løftes ud af vagtcentralens daglige drift. På operativt niveau findes *Grønlands Beredskabsstab* (GBS), som i dansk terminologi modsvarer en lokal beredskabsstab (LBS). Politiet har det koordinationsmæssige ansvar, mens de øvrige sektorer er repræsenteret på tilsvarende niveau, f.eks. den kommunale beredskabschef. Her adskiller GBS sig dog fra en dansk LBS ved, at der for indeværende kun er én beredskabsstab i Grønland, hvorfor det lokale perspektiv ikke opnås, da det af praktiske hensyn er beredskabschefen fra Kommuneqarfik Sermersooq, som repræsenterer de øvrige kommunale redningsberedskaber i GBS. Der skal i medfør af den grønlandske beredskabslov være en lokal beredskabskommission i hver kommune, men politiet oplever udfordringer i forhold til etableringen af de lokale beredskabskommissioner. Ud over at varetage koordinationen mellem sektorerne på operativt niveau udarbejder GBS et situationsbillede, som leveres til Beredskabskommissionen, som udgør den tværsektorielle krisestyring.

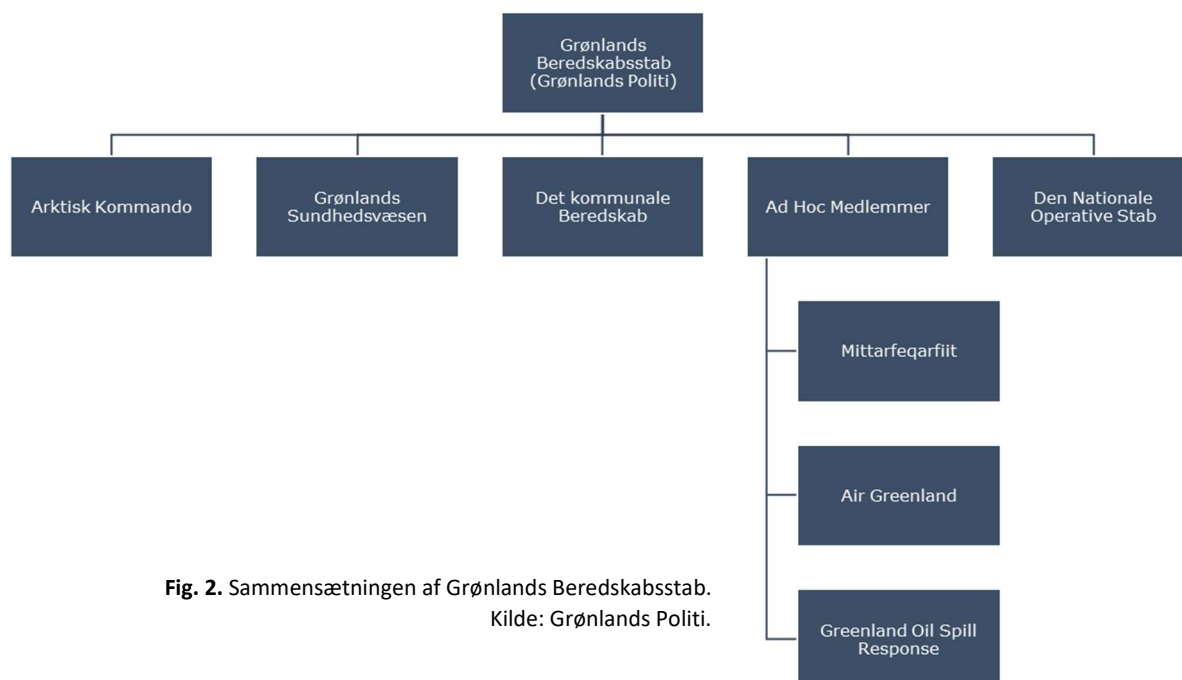

Fig. 2. Sammensætningen af Grønlands Beredskabsstab. Kilde: Grønlands Politi.

Beredskabskommissionen i Grønland blev etableret i 2001 ved en landsstyrebeslutning og lovfæstet i beredskabsloven af 2010. Ud over at have ansvar for, at der udarbejdes og ajourføres en beredskabsplan for Grønland, har Beredskabskommissionen til formål at sikre en koordineret indsats og anvendelse af grønlandske

og danske ressourcer ved større ulykker og katastrofer, herunder krise- og krigssituationer. I Beredskabskommissionen sidder repræsentanter for Grønlands Selvstyre, Landslægeembedet, Politimesteren i Grønland, Rigsombudsmanden i Grønland, Arktisk Kommando og de grønlandske kommuner. Tidligere var det KANUKOKA, sammenslutningen af de grønlandske kommuner, som repræsenterede kommunerne i Beredskabskommissionen, men siden opløsningen af sammenslutningen i 2018, har Kommuneqarfik Sermersooq haft denne rolle. Som formand for Beredskabskommissionen sidder departementschefen i Selvstyrets Departement for Landbrug, Selvforsyning, Energi og Miljø, mens sekretariatsfunktionen varetages af embedsmænd fra Miljø- og Beredskabsafdelingen.

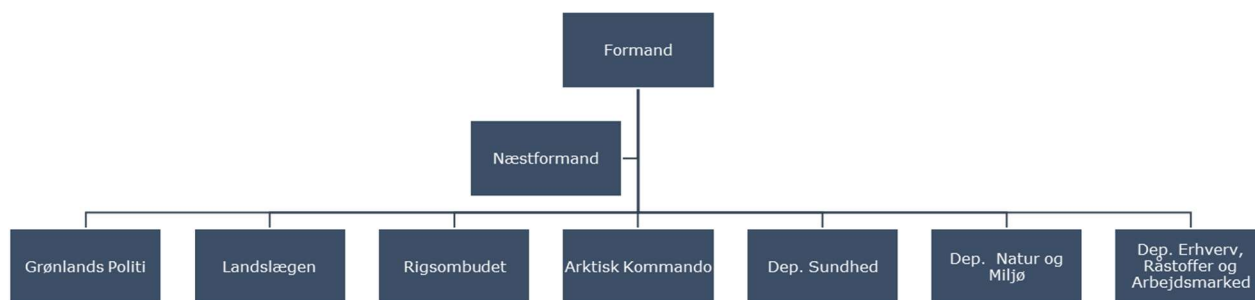

Fig. 3. Sammensætningen af de faste medlemmer af Grønlands Beredskabsstab. Kilde: Grønlands Politi.

Grønlands Beredskabskommission modsvarer den *Nationale Operative Stab* (NOST) i det danske krisestyringssystem, men hvor NOST koordinerer mellem myndigheder på strategisk/operativt niveau, er det mere retvisende at beskrive Beredskabskommissionen som en krydsning af NOST og *Embedsmandsudvalget for Sikkerhedsspørgsmål* (E-SIK). Rigsombudsmanden i Grønland er medlem af kommissionen, selv om denne statslige institution ikke kan siges at have en formel beredskabsrolle i modsætning til de andre rigsfælles myndigheder (Grønlands Politi og Arktisk Kommando), som også har sæde i kommissionen. I praksis fungerer rigsombudsmanden under kriser som et uformelt bindeled mellem myndigheder i Grønland og det danske system, hvor gode kontakter via Statsministeriet ofte kan lette forretningsgangen og sagsbehandlingen, når tiden er knap. Det skete eksempelvis under den globale pandemi i 2020-22.

Nuklearberedskabet er ikke hjemtaget i Grønland, hvorfor Beredskabsstyrelsen er sektoransvarlig myndighed på land og Arktisk Kommando på havet. I praksis løses dette på land ved, at en lang række ansatte ved Grønlands Politi er uddannet til at kunne foretage målinger af stråling. Udstyr forefindes på de fleste grønlandske politistationer, ligesom der er opsat en række permanente målestationer rundt omkring i Grønland. Der er fælles en forståelse for, at rutinemålinger kan tilsidesættes til fordel for akutte politiopgaver. Opgaven kan siges at ville ligge mere naturligt hos de kommunale brandvæsener, men er altså blevet varetaget af Grønlands Politi det seneste årti.

Selv om sektoransvarsprincippet formelt blev indført i Grønland med beredskabsloven af 2010, ses det ikke fuldstændigt udrullet i praksis. Eksempelvis stiller sundhedssektoren ikke med en indsatsleder på skadesteder, ligesom der er variation i kvaliteten af kommunernes og sektorernes beredskabsplaner. Under strømnedbruddet i Nuuk i slutningen af 2021 blev det endvidere tydeligt, at ikke alle grønlandske myndigheder er præget af samme niveau af beredskabsparathed. I praksis kan løsningen blive, at enten politiet eller Forsvaret tager over – gerne efter i Beredskabskommissionen at have foreslået andre myndigheder at fremsætte støtteanmodninger. Den grønlandske nationale beredskabsplan for håndtering af covid-19 blev således udarbejdet på opfordring fra og med støtte fra Grønlands Politi og Arktisk Kommando, selv om der formelt set var tale om et sundhedsfagligt ansvarsområde, der i sidste ende blev håndteret af en særlig grønlandsk *Strategisk Coronastab* for at friholde Beredskabskommissionen for langvarig krisestyring.

Det forventes, at den grønlandske retsplejelov i løbet af 2022 vil blive ændret for så vidt angår politiets organisatoriske myndighedsforhold m.v. Desuden er det besluttet at sætte *Politiloven* i kraft for Grønland, hvilket bl.a. får betydning for Forsvarets støtte til politiet, herunder muligheden for etablering af midlertidige forsvarsområder i Grønland.

Beredskab og krisestyring på Færøerne

Brandvæsen på Færøerne har siden indførelsen af hjemmestyreordningen i 1948 været et færøsk anliggende, ligesom ambulanceberedskabet er overtaget og i praksis underlagt de enkelte sygehuse. Politiet på Færøerne er endnu ikke overtaget af de færøske myndigheder og henhører under det danske justitsministerium. Ligesom i Grønland samt de danske politikredse har politiet den koordinerende ledelse ved større ulykker og katastrofer på landjorden, i fjorde og på søer på Færøerne (*Retsplejelovens* § 108 om politiets opgaver er ophævet og erstattet med *Politiloven*). Politiets koordinerende rolle er ligeledes beskrevet i *Lagtingslov nr. 61 af 15.05.2012 om beredskab*, § 21.

Eftersøgning og redning (SAR) på havet samt fiskeriinspektion er hjemtaget af Færøerne, hvorfor Arktisk Kommando i modsætning til i Grønland ikke har sektormyndighedsansvar på dette område. Kutymen er dog, at man støtter efter behov ved anmodning fra de færøske myndigheder, men dette sker efterhånden meget sjældent, hvorfor Forsvarets opgaveløsning på Færøerne helt overvejende begrænser sig til suverænitets-hævdelse, farvandsovervågning og militært forsvar af sø- og landterritoriet. Fiskeriinspektion gennemføres dog fortsat i et samarbejde mellem den færøske fiskerikontrolmyndighed og Arktisk Kommando.

I 2003 fremsatte Færøernes Landsstyre et ønske til den danske regering om at overtage det civile beredskab som sagsområde, og det blev aftalt at nedsætte en arbejdsgruppe til forberedelsen heraf. Resultatet af dette arbejde udkom i rapportform i juni 2006, året efter Folketingets vedtagelse af *Lov nr. 578 af 24. juni 2005 om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder*, som muliggjorde en overtagelse af bl.a. det civile beredskabsområde. Arbejdsgruppens rapport anbefalede at udskille søredningscentralen MRCC Tórshavn, Tórshavn Radio (kystradiotjeneste iht. SOLAS-konventionen) og Beredskabskoordinationen fra landsstyreområdet for fiskerianliggender og i stedet lægge disse tjenester sammen i en egentlig beredskabsmyndighed. Denne løsning realiseredes dog ikke, hvorfor beredskabsområdet fortsatte under landsstyreområdet for fiskerianliggender efter overtagelsen pr. 1. januar 2007.

På baggrund af et forslag fra arbejdsgruppen underskrev Danmark og Færøerne den 17. november 2009 en samarbejdsaftale på beredskabsområdet, inden for hvilken der bl.a. blev nedsat et kontaktudvalg. En måned senere underskrev Færøerne en aftale med Beredskabsstyrelsen vedr. nukleart beredskab, som bl.a. gav ansatte i de færøske beredskabsmyndigheder adgang til kurser og sikrede informationsudveksling. Færøernes kemiske beredskab er ligeledes hjemtaget og varetages i samarbejde med Beredskabsstyrelsen iht. en aftale fra 2012, som dels sikrer vederlagsfri telefonisk ekspertrådgivning fra Beredskabsstyrelsens Kemiske Beredskab til færøske myndigheder via Færøernes Politi, dels beskriver omfang af og procedurer for rekvirering af analyse-, skadesteds- og efterforskningsassistance fra Beredskabsstyrelsens Kemiske Beredskab. I disse tilfælde afholder de færøske myndigheder udgifterne til støtten.

Med *Lagtingslov nr. 61 af 15.05.2012 om beredskab* (beredskabsloven) blev sektoransvarsprincippet formaliseret på Færøerne, ligesom det var sket i Grønland to år tidligere. Den daværende landsstyremand for fiskeri- og søfartsanliggender fik ansvaret for at koordinere planlægningen vedrørende det civile beredskab samt for at gennemføre den del af beredskabsplanlægningen, som ikke lå under andre myndighedsområder. Med loven ophævedes også den kongelige anordning vedr. forberedelser for krig og civilbeskyttelse, som for Færøernes vedkommende var trådt i kraft i 1952. Sektoransvarsprincippet opleves imidlertid af flere aktører

som værende ikke helt gennemført på Færøerne endnu i praksis. At der er ikke mindre end 29 færøske kommuner betyder samtidig, at de lokale redningsberedskaber mange steder er meget små, hvilket kan give udfordringer ift. risikobaseret dimensionering, udarbejdelse af beredskabsplaner o.lign.

Beredskabsloven beskrev rammerne og principperne, men da branden på fiskefabrikken Varðin Pelagic på øen Suðuroy opstod fredag den 9. juni 2017, fandtes der endnu ikke en formaliseret krisestyringsorganisation på Færøerne. Eksempelvis var et rådgivende beredskabsudvalg beskrevet i loven, men der manglede stadig at blive udviklet et decideret krisestyringsorgan. På taktisk/operativt niveau koordinerede politiet indsatsen ved fiskefabrikken, mens det lokale redningsberedskab havde den tekniske skadestedsledelse, hvilket i praksis fungerede som ved andre hændelser. Udfordringen kom, da det blev nødvendigt at rekvirere assistance udefra, eftersom beredskabet på Suðuroy ikke på egen hånd kunne håndtere hændelsen. Bl.a. et inspektionskib fra Søværnet, lufthavnsbrandbiler fra Vágar Lufthavn og privatejede kapaciteter blev indsat til støtte for det lokale beredskab. Rekvireringsprocedurerne var imidlertid uklare, ligesom det dengang var svært at gennemskue, hvem der på Færøerne havde kontakten til Arktisk Kommando, NOST m.v. Problematikken er nærmere beskrevet i rapporten *Tilbúgvingin í Føroyum* (Beredskabet på Færøerne) udgivet i oktober 2017.

Umiddelbart inden branden på Suðuroy havde Færøernes landsstyre ansat en beredskabskoordinator med baggrund som ansat i Færøernes Politi, og vedkommende fik til opgave at udarbejde en færøsk krisestyringsorganisation. Med assistance fra krisestyringseksperter fra Rigspolitiet tegnedes en skitse med inspiration fra det danske system (NOST og LBS), som blev godkendt politisk i juni 2019. Det strategiske niveau i organisationen udgøres af *Strategisk Krisestab for Færøerne* (Kreppuráðið), som refererer til det politiske niveau i landsstyret, mens der på operativt niveau koordineres mellem myndigheder i *Færøernes Beredskabsstab* (Áttaksráðið). Ved hændelser på havet sker den egentlige operative koordination hos MRCC Tórshavn, mens det for hændelser på land er – som i Grønland og andre danske politikredse – politiet, der varetager koordinationen i KSN. Desuden findes der et færøsk *beredskabsråd*, som er rådgivende over for den beredskabsansvarlige landsstyremand (fiskeri) samt i forhold til alle ministre, der kan lægge sager med hensyn til eget ressortområde for Beredskabsrådet. Som formand for Færøernes Strategiske Krisestab sidder departementschefen for landsstyremrådet for fiskerianliggende. Formaliseringen af den færøske krisestyringsorganisation er i skrivende stund endnu ikke afsluttet. I maj 2021 fik Lagtinget forelagt et lovforslag, hvoraf formaliseringen var en del, herunder bl.a. hjemmel til at pålægge kommunalt samarbejde, hvor det skønnedes nødvendigt, samt hjemmel til at kunne pålægge ensartet kommunikationsudstyr til krisekommunikation. Lovforslaget blev ikke vedtaget.

I modsætning til i Grønland har Rigsombudsmanden på Færøerne ikke fast sæde i den strategiske krisestab, men kan ifølge beredskabsplanen indkaldes ad hoc, hvis situationen kræver det. Netop det skete under covid-19, hvor rigsombudsmanden deltog i de løbende møder. Landslægeembedet på Færøerne, som fortsat er et fællesanliggende under Styrelsen for Patientsikkerhed, løste mange opgaver under pandemien, herunder smitteopsporing, og og Rigsombudsmanden på Færøerne bidrog sammen med Færøernes Politi med mandskab hertil under spidsbelastning. Chefen for Arktisk Kommandos Forbindelselement på Færøerne (FEF) er medlem af Strategisk Krisestab, mens næstkommanderende repræsenterer Forsvaret i Færøernes Beredskabsstab. Støtte fra Danmark til Færøerne rekvireres formelt gennem NOST, men i praksis "hvister man i øret" på Arktisk Kommandos forbindelselement i Tórshavn, så svar på anmodninger kan forberedes.

Konceptet for Arktisk Beredskabsstyrke (se herunder) er man bekendt med fra færøsk side, men denne form for akut operativ støtte fra Danmark opleves af færøske beredskabsmyndigheder som mindre relevant for Færøerne end for Grønlands vedkommende. Et bredere kendskab til netop Arktisk Beredskabsstyrke kunne dog være relevant for en række beredskabsaktører på Færøerne i det fortsatte arbejde med krisestyring og beredskabsplanlægning.

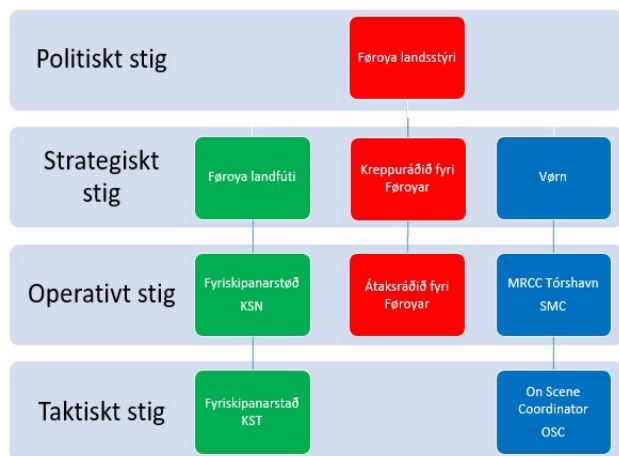

Fig. 4. Krisestyringen på Færøerne. Den grønne sektor beskriver organisering ved hændelser på land, den blå sektor viser organisering ved hændelser til søs, og den røde sektor viser det tværfaglige samarbejde på operativt og strategisk niveau.

Kreppuráðið fyrri Føroyar: Strategisk Krisestab for Færøerne

Átaksráðið fyrri Føroyar: Færøernes Beredskabsstab

Kilde: Beredskabskoordinationen, Færøernes Landsstyre.

Færøerne fik en ny retsplejelov i 2021, hvorfor politidirektøren (tidl. politimesteren) i Tórshavn nu refererer til Rigspolitiet i stedet for som tidligere til Justitsministeriet. *Politiloven* er også gældende på Færøerne, hvilket har en potentiel betydning for beslutningsprocessen relateret til politiets mulighed for at anmode Forsvaret om støtte – ultimativt støtte med magtbeføjelser (jf. *Politiloven* § 24). Det opleves dog fortsat som en udfordring, at mange af politiets planer ikke tager højde for de særlige arktiske forhold. Eksempelvis savnes der beskrivelser af både Grønland og Færøerne i politiets beredskabshåndbog.

Havmiljøberedskabet blev overtaget af Færøernes Landsstyre pr. 1. maj 2003 og varetages af myndigheden *Landsverk*. Arktisk Kommando vil, skulle situationen kræve det og kapaciteterne være til rådighed, støtte de færøske myndigheder ved forureningsulykker på havet omkring Færøerne.

Forsvarsministeriets beredskabsbidrag

Forsvarsministeriets ressortområde har traditionelt ydet en meget væsentlig støtte til de grønlandske og færøske civilsamfund, særligt hvad eftersøgning og redning på havet og fiskeriinspektion angår. Siden slutningen af 1800-tallet har Søværnets skibe regelmæssigt patruljeret i Nordatlanten, og med oprettelsen af Grønlands Kommando i 1951 og Færøernes Kommando i 1961 blev der etableret en permanent kommandostruktur dækkende de arktiske rigsdeles geografiske område. De to kommandoer blev i 2012 lagt sammen til den værnssælles Arktisk Kommando med hovedkvarter i Nuuk og et forbindelselement i Tórshavn (FEF). Arktisk Kommando varetager iht. *FKOBST 120-1* suverænitetshævdelse og det militære forsvar af Kongeriget Danmark såvel som den mere kystvagtpregede opgaveløsning og støtte til civilsamfundet i operationsområdet, som altså dækker både Grønland og Færøerne. Det maritime nuklearberedskab er som nævnt også Arktisk Kommandos ansvar.

Forsvaret og i særdeleshed Søværnets rolle som kystvagt i Nordatlanten blev i særlig grad udviklet i årene efter grønlandsskibet *Hans Hedtofts* forlis på jomfrurejsen den 30. januar 1959 med tab af 95 menneskeliv. Efter forliset nedsattes et udvalg vedrørende besejling af Grønland under ledelse af den tidligere chef for Søværnet, viceadmiral A.H. Vedel, og udvalgets betænkning, afgivet senere samme år, fik stor betydning for sejladssikkerheden på havet omkring Grønland. Der oprettedes en istjeneste, Grønlands Kommando overtog koordinationsansvaret for udenskærs eftersøgnings- og redningsaktioner fra politiet og bygningen af nye helikopterbærende inspektionsskibe til Søværnet blev fremskyndet. Politiet havde fortsat ansvaret på land og for de mindre indenskærs SAR-operationer. Under og efter Den Kolde Krig ydede Forsvaret ofte støtte til de grønlandske og færøske samfund ved større ulykker. Da en islandsk passagermaskine i 1971 styrtede ned på

den færøske ø Mykines, fløj en helikopter fra et dansk inspektionsskib eksempelvis i pendulfart mellem ulykkesstedet og Landssygehuset i Tórshavn med tilskadekomne. Sådant støtte blev ydet løbende som en del af Forsvarets samlede opgavekompleks inden for rigsfællesskabet.

Forsvaret har i dag sektoransvaret for SAR på havet omkring Grønland undtagen i de kystnære områder i det sydvestlige Grønland, hvor politiet koordinerer indenskærs eftersøgnings- og redningsaktioner. På Færøerne er ansvaret for koordination af redningsindsatser til søs er hjemtaget og placeret hos *Maritime Rescue Coordination Center* (MRCC) Tórshavn under fiskerimyndighederne, mens flyveredningstjenesten (RCC) for den færøske sektor varetages af de islandske myndigheder. I Grønland driver Arktisk Kommando begge redningstjenester som et *Joint Rescue Coordination Center* (JRCC), fysisk samplaceret med kommandoens *Joint Operations Center* (JOC) og den civile flyvekontrol udført af *Naviair*. Arktisk Kommando har endvidere indgået en operativ samarbejdsaftale med *Landhelgisgæsla Íslands* (den islandske kystvagte).

Beredskab hører i Danmark som nævnt under Forsvarsministeriets ressort. Beredskabsstyrelsen er myndighed på området, og det operative redningsberedskab er delt mellem kommunerne og staten (også Beredskabsstyrelsen). Efter både Grønlands og Færøernes hjemtagelse af beredskabsområdet opstod imidlertid den situation, at *Beredskabsloven* ikke længere tog højde for en eventuel indsættelse af kapaciteter fra det danske redningsberedskab i de øvrige dele af rigsfællesskabet. En sådan indsættelse ville derfor skulle hjemles i en udvidet fortolkning af lovens § 3, som omhandler redningsberedskabs anvendelse ”i udlandet”. Efter anmodning fra Forsvarsministeriet blev *Beredskabslovens* § 3 således i 2016 ændret til: ”Forsvarsministeren kan bestemme, at Beredskabsstyrelsen efter anmodning kan indsættes på Færøerne, i Grønland eller i udlandet i tilfælde af katastrofer, der medfører alvorlig skade på eller udgør en overhængende fare for personer, ejendom eller miljøet.”

Med andre ord er hverken Beredskabsstyrelsen eller Forsvaret *forpligtede* til at yde støtte til beredskabet i de arktiske rigsdele, undtagen på de områder, hvor der foreligger konkrete samarbejdsaftaler, f.eks. havmiljøhændelser inden for tre sømil. Her kan Naalakkersuisut iht. en principaftale bede Forsvaret om at overtage ansvaret (og udgifterne). Forsvaret har til dette formål anskaffet fem containeriserede sæt flydespæringer til opsamling af olie. Disse kan i tilfælde af havmiljøhændelser sættes på et skib, der indchartres til formålet. To sæt er placeret i Aasiaat og tre i Nuuk. Udstyret vartes af et civil firma.

Et eksempel på operativ støtte fra Beredskabsstyrelsen er den omfattende naturbrand, som i ugevis hærgede et område ved Sisimiut og Kangerlussuaq i juli 2019. Beredskabskommissionen anbefalede da Naalakkersuisut at fremsætte en anmodning til danske regering om assistance via Forsvarsministeriet. Oplevelsen ved denne lejlighed var, at den formelle procedure fungerede smidigt. Selvom Beredskabsstyrelsen efter indsatsen ved naturbranden endda efterlod udstyr i form af såkaldte mosespyd til brug for det kommunale beredskab, blev der ikke efterfølgende opkrævet betaling for assistancen til de grønlandske myndigheder.

Arktisk Beredskabsstyrke

Etableringen og afprøvningen gennem det seneste årti af en arktisk beredskabsstyrke udgør den væsentligste styrkelse af beredskabet inden for rigsfællesskabet siden implementeringen af Vedel-udvalgets anbefalinger fra 1959, hvorfor dette koncept herunder skal beskrives indgående.

I Forsvarsforliget for 2010-2014 besluttedes det i forbindelse med sammenlægningen af Grønlands og Færøernes Kommando til en værnsfælles arktisk kommando at udpege en ”arktisk indsatsstyrke” ud fra Forsvarets eksisterende kapaciteter. Denne styrke skulle situationsbestemt kunne ”etableres og sammensættes af enheder af alle værn med arktisk kapacitet”. Målsætningen med tiltaget var at styrke den danske kompetence på området, således at man ville kunne indsætte den arktiske indsatsstyrke i Grønland eller i internationale

opgaver i arktisk miljø. Ideen om en arktisk beredskabsstyrke blev ligeledes drevet frem af *Kongerigetets Strategi for Arktis 2011-2020*, udgivet af Udenrigsministeriet og Grønland og Færøernes respektive udenrigsmyndigheder i august 2011. Strategien beskrev Arktis som en verdensdel i færd med at åbne sig, og udsigten til øget skibstrafik – muliggjort af klimaforandringer – stillede både de arktiske og det globale samfund over for nye udfordringer såvel som nye muligheder.

I 2013 blev der indgået en ny aftale på forsvarsområdet, og heri havde den arktiske indsatsstyrke skiftet navn til en "arktisk beredskabsstyrke". Formålet med den blev i den nye aftale beskrevet som at "kunne supplere såvel forsvarets nuværende operative indsats i Arktis samt situationsbestemt kunne bistå beredskabet i Arktis". Samtidig blev der sat en deadline ved udgangen af 2013 for udarbejdelse af et koncept for opstillings-, uddannelses- og øvelsesvirksomhed samt deployering af den arktiske beredskabsstyrke. Denne udvikling fra indsats- til beredskabsstyrke skete samtidig med, at de første store SAREX'er (eftersøgnings- og redningsøvelser) blev afholdt i Grønland i henhold til en aftale indgået i Nuuk i 2011. I september 2012 gennemførte Grønlands Kommando, kort inden sammenlægningen med Færøernes Kommando til Arktisk Kommando, SAREX Greenland Sea 2012 med udgangspunkt i et scenarie, hvor et krydstogtskib befandt sig i nød på den grønlandske østkyst. Netop væksten i krydstogtturisme i de arktiske egne var på dette tidspunkt kommet i fokus. I januar 2013 udgav Forsvarskommandoen så *Rapport vedrørende udpegnings af arktisk beredskabsstyrke*, som havde været flere år undervejs, og hvoraf bl.a. ambitionen om at afholde årlige øvelser i Grønland med skift mellem Computer Assisted Exercises (CAX) og øvelser med indsatte enheder (LIVEX) fremgik. En stor del af rapporten bestod af en gennemgang af kapaciteter under Forsvarsministeriets ressortområde, som kunne tænkes indsat i det arktiske område. Desuden analyserede rapporten krisestyringsystemet i Grønland. Konklusionen var i den forbindelse, at mens Beredskabskommissionen fungerede tilfredsstillende på strategisk/operativt niveau, så var krisestyringsorganisationen på taktisk/operativt niveau ikke formelt etableret, og at dette med fordel kunne gøres med udgangspunkt i den danske model.

I rapporten *Forsvarsministeriets fremtidige opgaveløsning i Arktis* fra juni 2016 beskrev arbejdsgruppen, at koncepten vedrørende Arktisk Beredskabsstyrke var blevet udviklet og konkretiseret gennem "omfattende planlægningsvirksomhed og øvelsesvirksomhed i Grønland i de senere år". Samtidig konkluderedes det, at Arktisk Beredskabsstyrke var ikke blot anvendelig, men nødvendig som "forstærkning af Arktisk Kommandos opgaveløsning i ekstraordinære situationer, fx en skibskatastrofe nær kysten". I september året før havde konceptet for Arktisk Beredskabsstyrke således været afprøvet under en øvelse, som bl.a. omfattede indsættelse af enheder fra Forsvaret og Beredskabsstyrelsen på Grønlands østkyst, og samtidig med udgivelsen af rapporten gennemførtes en omfattende LIVEX ved Nuuk centreret omkring et krydstogtskibs-scenarie. Ved denne lejlighed blev også den nyetablerede Grønlands Beredskabsstab (GBS) afprøvet. Dette krisestyringsmæssige tiltag under politiets koordinerende ledelse rettede op på den i 2013-rapporten identificerede svagheit på operativt niveau.

I takt med et fortsat forøget fokus på Arktis som dels sårbart miljø under stadig påvirkning af klimaforandringer, dels et potentielt nyt sikkerhedspolitisk højspændingsområde udviklede konceptet for Arktisk Beredskabsstyrke sig yderligere i årene efter udgivelsen af 2016-rapporten. Hvor suverænitetsbevarelse og støtte til Arktisk Kommandos militære indsættelsesevne oprindeligt havde fyldt meget i beskrivelsen af konceptet, blev disse aspekter gradvist skrevet ud til fordel for et gennemført fokus på støtte til løsning af civile opgaver i samarbejde med Beredskabsstyrelsen og Grønlands Politi. Samtidig ses en udvikling op gennem 2010'erne fra en ambitiøs idé om en form for "stående styrke" mod et koncept, som i stedet kom til at bestå af dels en oversigt over anvendelige kapaciteter, dels en beredskabsplan for aktivering og indsættelse heraf. Endelig har Arktisk Beredskabsstyrke udviklet sig fra at være meget målrettet støtte til Grønland til at dække hele

Arktisk Kommandos operationsområde, dvs. også Færøerne. Dette fremstår dog ikke som fuldt ud erkendt på Færøerne, hverken hos lokale myndigheder eller Arktisk Kommandos forbindelselement.

I slutningen af 2021 præsenterede Forsvarskommandoen så en beredskabsplan for Arktisk Beredskabsstyrkelse (CONPLAN ABS), som i skrivende stund foreligger i komplet udkast, men endnu ikke er endeligt godkendt. Af denne plan fremgår det, at den arktiske beredskabsstyrke ikke skal varetage Forsvarets daglige opgaveløsning i Arktis, men kunne aktiveres og indsættes i tilfælde af katastrofer og større ulykker. Beredskabsplanen for Arktisk Beredskabsstyrke er ganske omfattende med et stort antal bilag, som dels består af kapacitetsoversigter inden for eftersøgning og redning, havmiljøopgaver og støtte til det civile samfund samt Søværnets, Hærens, Flyvevåbenets, Hjemmeværnets, Specialoperationskommandoens, Beredskabsstyrelsens og Sanitetskommandoens relevante kapaciteter, dels et direktiv for aktivering, oversigt over juridiske forhold m.v. Forsvarskommandoen anerkender, at alle kapaciteter vil skulle valideres "på dagen" i tilfælde af aktivering af Arktisk Beredskabsstyrke, da det ikke vil være muligt at sikre konstant opdatering af beredskabsplanens annekser. Relevante enheder kan eksempelvis være indsat i operationer andre steder. I sådanne tilfælde vil det i sidste ende være op til Forsvarskommandoen, Beredskabsstyrelsen eller Forsvarsministeriet at foretage de nødvendige prioriteringer.

Overordnet set lægger Forsvarskommandoen i sin beredskabsplanlægning vægt på, at Arktisk Beredskabsstyrke kan aktiveres gennem en pragmatisk løsning, som indebærer, at lige meget ad hvilken vej, en støtteanmodning fra Grønland eller Færøerne måtte nå frem til Forsvarsministeriets ressortområde, så skal den i praksis håndteres af Forsvarskommandoens døgnbemandede *Joint Operations Centre* (JOC). Alle anmodninger om aktivering af Arktisk Beredskabsstyrke drøftes og koordineres med de myndigheder, der vil kunne bidrage med enheder til beredskabsstyrken. Eftersom JOC ikke har et fuldstændigt billede af tilrådeværende kapaciteter og øvrige prioriteringer i Forsvarsministeriets koncern, vil langt de fleste indsættelser af Arktisk Beredskabsstyrke forudsætte et bredt samarbejde på tværs af koncernen.

Da Arktisk Beredskabsstyrke som nævnt ikke er en stående styrke, men derimod et "katalog" over kapaciteter under Forsvarsministeriets ressort, som *kan* indsættes i Arktis, er det enhedernes egne beredskaber, der gælder, ligesom enheder ikke er "reserveret" til Arktisk Beredskabsstyrke. Ved større og længerevarende indsættelser af Arktisk Beredskabsstyrkelse vil beslutninger herom blive løftet fra Forsvarskommandoen til Forsvarsministeriets Departement ift. allokering af ressourcer. Ved fjeldskredet i Uummannaq i 2017 blev der eksempelvis søgt om ekstraordinære midler ved Finansministeren via departementet.

Digital kritisk infrastruktur

Teleområdet er hjemtaget for både Grønland og Færøernes vedkommende, hvorfor Center for Cybersikkerhed (CFCS) under Forsvarets Efterretningstjeneste som udgangspunkt ikke har myndighed i disse rigsdele. Cyberdomænet bør dog forstås bredere end blot telekommunikation, hvorfor CFCS alligevel er relevant i rigsfællesskabssammenhænge.

CFCS rådgiver myndigheder og større virksomheder i både Grønland og på Færøerne, bidrager med oplæg på IT-sikkerhedskonferencer og støtter også gerne ved konkrete hændelser, indtil hjælp fra private sikkerhedsfirmaer kan indhentes. Eksempelvis har en række grønlandske virksomheder henvendt sig med forespørgsler under Ukraine-krisen. Bidrag fra CFCS til de arktiske rigsdele sker altid *pro bono*, men Forsvarsministeriets departement holdes løbende orienteret, ligesom Statsministeriet via departementet opdateres – og naturligvis de relevante færøske og grønlandske myndigheder. Øvelsesvirksomhed har hidtil ikke haft fokus fra CFCS, men både beredskabs- og øvelsesplanlægning vil i fremtiden indgå i de services, centeret leverer til statslige myndigheder, og disse vil også blive tilbudt Færøerne og Grønland, hvad hjemtagne områder angår. CFCS oplever stor interesse for rådgivning fra færøske og grønlandske myndigheder, fordi et højt niveau af

cyber- og IT-sikkerhed, bl.a. på kommunikationsområdet, er en forudsætning for et tæt samarbejde med EU. Ud over CFCS yder Politiets Efterretningstjeneste rådgivning til den grønlandske digitaliseringsstyrelse og andre relevante sektorer vedr. spionagetrusler samt personsikkerhed og fysisk sikkerhed.

Rådgivning og anden assistance til Grønland og Færøerne sker altid efter invitation fra lokale myndigheder. Dog er *Lov om Center for Cybersikkerhed* fra 2014 sat i kraft for Grønlands vedkommende, hvorfor CFCS her har hjemmel til opsætning af sensorer til detektion af indikationer på og egentlige kompromitteringer af cybersikkerheden. Opsætning af sensorer sker dog på frivillig basis. Loven er derimod ikke sat i kraft for Færøerne, hvorfor CFCS her ingen detektorer har. Færøerne har indtil nu ikke indikeret interesse for at udrulle loven på Færøerne, hvor sektoransvaret for cyberområdet ligger under landsstyreområdet for finanssager. Det ses som en svaghed i rigsfællesskabets samlede robusthed på cyberområdet, at CFCS ikke aktivt kan monitorere og detektere for Færøernes vedkommende. Kun hvad angår egentlig "crisis response" i regi af NATO har CFCS hjemmel i de arktiske rigsdele, da sådanne aktiviteter falder ind under sikkerhedspolitik.

Hverken Grønland eller Færøerne har etableret et dedikeret *Computer Emergency Response Teams (CERT)*, altså døgnbemandede statslige overvågningscentre bemandet med IT-sikkerhedsekspertter, som hurtigt kan gribe ind, hvis f.eks. kritisk infrastruktur eller myndigheder udsættes for cyberangreb. De respektive telemyndigheder har, inden for sektoransvaret, naturligvis operationscentre, som overvåger driften, men egentlige CERT'er findes ikke i de arktiske rigsdele.

Med *Aftale om et styrket cyberforsvar* af 21. juli 2021 udmøntedes cyberreserven på 500 mio. kroner fra indeværende forsvarsforlig. Som en udløber af den politiske aftale om yderligere at styrke CFCS etableres i løbet af 2022 et nordatlantisk rådgivningsteam, og det er forhåbningen fra CFCS' side, at medarbejdere fra dette team kan støtte grønlandske og færøske myndigheder efter aftale med Naakakkersuisut og det færøske landsstyre – eventuelt indstationeret hos lokale myndigheder. Dette vil styrke de lokale kompetencer efter samme model, som ligger til grund for de dedikerede sektorrådgivere, CFCS udvider sin forretning med i Danmark. Færøske og grønlandske samfundskritiske sektors cyberenheder inviteres endvidere med i det såkaldte DCIS-netværk, hvor viden og erfaringer deles under facilitering af CFCS.

Statsministerens udmelding i maj 2020 om, at telekommunikation fremover ville blive regnet som en del af den kritiske infrastruktur i Danmark, var et udtryk for, at f.eks. valg af 5G-leverandører ikke længere "blot" var et spørgsmål om teknologi, men også blev opfattet som udenrigs- og sikkerhedspolitik. Denne politiske linjes betydning for rigsfællesskabet blev tydelig i sommeren 2021, hvor den danske regerings ønske om indflydelse på Færøernes teleinfrastrukturpolitik diskuteredes på rigsmødet mellem de politiske ledere af Kongeriget Danmarks tre rigsdele. Resultatet blev nedsættelsen af et kontaktudvalg bestående af ministre og højtstående embedsmænd fra Færøerne, Grønland og Danmark, som fremover skal sikre en tættere koordination omkring sådanne spørgsmål.

I 2021 vedtog Folketinget *Lov om leverandørsikkerhed i den kritiske teleinfrastruktur*, som i modsætning til *Lov om Center for Cybersikkerhed* ikke indeholder en passus om, at den ved kongelig resolution kan sættes i kraft for Grønland og Færøerne. Der må forventes væsentlig yderligere aktivitet på dette område i de kommende år, herunder en afklaring af, hvilke dele af den grønlandske og færøske telesektor der vurderes at leve op til kriterierne for kritisk infrastruktur og således ville kunne være omfattet af den sikkerhedspolitiske sfære inden for Kongeriget Danmark. Det bemærkes, at hverken Grønland eller Færøerne er omfattet af *EU-direktiv 2016/1148 af 6. juli 2016* om foranstaltninger, der skal sikre et højt fælles sikkerhedsniveau for net- og informationssystemer i EU (det såkaldte *NIS-direktiv*), og at de arktiske rigsdele ikke frivilligt efterlever direktivet.

Grønland og Færøerne er heller ikke omfattet af Danmarks *National strategi for cyber- og informationssikkerhed* udgivet af Regeringen i december 2021. Der foreligger i skrivende stund ikke hverken en grønlandsk eller færøsk national strategi på cyber- og informationssikkerhedsområdet.

Beredskabsnet

I Danmark har beredskabet siden 2010 anvendt SINE (Sikkerhedsnet) til kommunikation, jf. *Beredskabslovens* §26. Det betyder, at politi, redningsberedskab, sundhedsberedskab, dele af forsvaret og Beredskabsstyrelsen har kunnet kommunikere sikkert på et særligt netværk, som også private aktører med beredskabsopgaver har mulighed for at få adgang til. Inden for de senere år har Rigspolitiet ønsket at udrulle en lignende service i de arktiske rigsdele for sikre stabil beredskabskommunikation.

For Færøernes vedkommende blev Føroya Tele i 2019 valgt som leverandør af det færøske beredskabsnet efter et teknologineutralt udbud. Oprindeligt stod den kinesiske producent Huawei for nettets såkaldte "push to talk"-teknologi (PTT), som muliggør kommunikation som over traditionel radio, men via det kommercielle mobilbredbåndsnet – med mulighed for tekstbeskeder, positionsoverførsel og videostreaming direkte til vagtcentral m.v. Som følge af sikkerhedspolitiske spændinger afløstes Huawei dog af Ericsson i den endelige løsning, som sættes i drift i 2020. Udbuddet tog højde for, at også andre beredskabsaktører end politiet skulle kunne kobles på nettet, hvilket allerede er sket for to færøske brandvæsener samt ambulancetjenesten.

Fordelen ved, at beredskabskommunikationen sker via det kommercielle mobiltelefonnet er, at dækningen generelt er god på Færøerne, og at man ikke længere er afhængig af et begrænset antal dedikerede radio-basestationer, som kunne give problemer med forbindelsen mellem fjelde og i fjorde. Det nye færøske beredskabsnet fungerer derimod overalt – selv i de mange tunneller, som binder Færøerne sammen. En opgradering af det eksisterende politiradionet ville have været særdeles omkostningstungt sammenlignet med den valgte løsning, som samtidig vurderes robust grundet veludbygget redundans i den færøske telesektor.

Grønland har en helt anden geografi end Færøerne, hvilket er af stor betydning for tele- og beredskabskommunikation. Rigspolitiet overvejede indledningsvist at etablere et Tetra-baseret SINE-beredskabsnet over hele Grønland, men erkendte dels, at det ville blive for omkostningstungt med erhvervelse af dyre frekvenslicenser og mobile basestationer, dels at teknologien bevægede sig mod anvendelse af det kommercielle mobilnet til beredskabskommunikation.

Et nyt udbud, som forventes gennemført i 2022, vil være teknologineutralt. Det betyder at en mulig løsning kan være at udnytte den gode 4G-mobildækning i de befolkede dele af Grønland til et system svarende til det færøske. Beredskabsaktører i Grønland forventes ligesom på Færøerne at anvende særlige SIM-kort, som kan prioriteres i nødsituationer.

Samtidig udvikles p.t. Tetra-baseret beredskabskommunikation til brug i tyndt befolkede og ubeboede dele af Grønland. Her er det planen at anvende SINE-radioer ved eftersøgninger og redningsaktioner, enten som håndholdte enheder, der kommunikerer direkte med hinanden eller via mandbårne repeaterstationer, eller som såkaldte "lejrradioer" (deployerbare baseenheder i containermoduler). Også Grønlands Politis nye politibåde udstyres med SINE-radioer, hvilket vil styrke kommunikationen i de dybe fjorde, da bådenes anlæg kan anvendes som repeaterstationer for håndholdte enheder. En yderligere fordel ved de bærbare baseenheder er, at de vil kunne placeres på højt beliggende lokaliteter i større grønlandske byer for at skabe midlertidige beredskabsnetværk under f.eks. strømafrydelser.

Fordelen ved den tostrengede strategi er, at beredskabsaktører derved opnår fordelene ved dels kommunikation baseret på det kommercielle net i de beboede områder i Grønland, dels bedre integration mellem politiets, Forsvarets og Beredskabsstyrelsens radionet i de ubeboede egne, hvor indsatser typisk vil ske netop

i samarbejde mellem kapaciteter under Forsvarsministeriets område. Satellitkommunikation er en tredje mulighed for beredskabsaktører i Grønland, og politiet anvender allerede Iridium-telefoner uden for beboede områder. Satellitkommunikation er imidlertid ikke uproblematisk i Grønland, idet høje fjelde kan skærme for kontakt til lavthængende satellitter. Rigspolitiet undersøger dog p.t. også teknologiske løsninger fra bl.a. STARLINK. En mulighed for at styrke beredskabsaktørers evne til at kommunikere i øde dele af Grønland er endvidere inddragelse af droner, som vil kunne udstyres med Tetra- og VHF-baseenheder med henblik på at etablere midlertidige dækningsområder under katastrofeindsatser i øde områder.

Inddragelse af frivillige

Omfanget af inddragelse af frivillige i beredskabet er generelt en vedvarende diskussion, som spænder fra decideret afstandtagen fra myndigheder til anvendelse af ikke-professionelle til bred omfavnelser og stor imødekommelse over for frivillige som kærkomne ressourcer. Hvor der i Danmark er tradition for inddragelse af *organiserede* frivillige og deltidsansatte i beredskabet (f.eks. medlemmer af Hjemmeværnet og Beredskabsforbundet, frivillige i Beredskabsstyrelsen og frivillige/deltidsansatte brandfolk og redningsfolk i Kystredningstjenesten og diverse søredningsseksler), lægger Grønlands geografi og demografi op til også at udnytte såkaldt *spontanfrivillige* – altså ikke-professionelle, som tilfældigvis befinder sig på rette tid og sted, og som kan indgå i eftersøgnings- og redningsaktioner under koordination af politiet eller JRCC. Som øsamfund med stærke lokale netværk og erfaringer med at ”klare sig selv” ses på Færøerne i høj grad en foreningsbaseret frivillighed som komponent i beredskabet.

På Færøerne findes et antal bjærgningsforeninger, som organiserer lokale frivillige kræfter, der kan støtte myndighederne ved f.eks. eftersøgninger og redningsaktioner på fjeld eller ved ekstremvejrshændelser såsom den orkan, som ramte øsamfundet i november 2011. Færøernes Politi har et tæt samarbejde med Foreningen af Bjærgningsforeninger, ligesom de lokale redningsberedskaber trækker på assistance fra de frivillige. På visse områder besidder bjærgningsforeningerne ligefrem udstyr, som myndighederne ikke selv råder over eller har tilladelse til at anvende. F.eks. har de færøske bjærgningsforeninger for nylig etableret et droneberedskab inkl. kommandovogn, som kan støtte politiet og redningsberedskabet ved eftersøgninger m.v. På samme måde udgør lokale søredningsforeninger med både placeret i Tórshavn, Eiði, Sørvág og Klaksvík et værdsat supplement til landsstyreområdet inspektions- og redningsskibe *Tjaldrid* og *Brimil*.

I Grønland har man ligeledes en stærk tradition for at hjælpe hinanden i de små samfund, når uheldet er ude. Arktisk Kommando lancerede i maj 2021 *Grønlandsvogterne*, som er den ene af to udløbere af et spor i forsvarsforliget fra 2018 vedr. beredskabsuddannelse i Arktis. Hvor det andet tiltag, som sigtede mod at etablere et ”Grønlandsk Hjemmeværn”, endnu ikke er implementeret, er *Grønlandsvogterne* blevet en stor succes. Med inspiration fra ”Havmiljøvogterne” i Danmark, udviklet af det daværende Søværnets Operative Kommando i 2000’erne, består *Grønlandsvogterne* af frivillige grønlandere, som mod at indgå i Arktisk Kommandos udvidede beredskabsorganisation modtager en mindre pakke med udstyr (GPS-tracker, personlig udrustning, afmærkning til både og biler m.v.). Derudover har Arktisk Kommando udviklet en tosproget (grønlandsk og dansk) app til smartphones, som kan anvendes til at sende nødmeldinger, assistanceforespørgsler og indrapporteringer om f.eks. tilslusning, forurening eller mistænkelige forhold direkte til Arktisk Kommandos Joint Operations Center i Nuuk. I skrivende stund er der ca. 300 registrerede *Grønlandsvogtere* og 800 aktive brugere af app’en. Et eventuelt nyt forsøg på etablering af en egentlig beredskabsuddannelse i Grønland vil formentlig blive knyttet til en genstart af den ligeledes pauserede værnepligtsuddannelse i Kangerlussuaq.

Risikoanalyser

Beredskabsplanlægning, organisering af krisestyringsapparatet, øvelsesaktivitet og generel beredskabsbevidsthed bygger på den grundlæggende forståelse af *risici* i et samfund. Siden 2013 har Beredskabsstyrelsen

udgivet publikationen *Nationalt Risikobillede*, som siden den første udgave er udkommet i opdaterede versioner i hhv. 2017 og 2022. Rapporten, som offentliggøres til brug for bl.a. risikoanalyse og beredskabsplanlægning i danske sektormyndigheder, indeholder i 2022-udgaven beskrivelser af 14 hændelsestyper, som kan ramme Danmark og sætte beredskab og krisestyring under pres. Hvor 2017-udgaven af *Nationalt Risikobillede* ud over kapitler hændelsestype også rummede fire tendensanalytiske afsnit, herunder ét om "Øget aktivitet i Arktis", er 2022-udgaven stort set rensat for indhold af direkte relevans for de arktiske rigsdele. I procesbeskrivelsen for 2017-udgaven kan man da også læse, at "[m]arkante forskelle i klima, samfund, geografi, mv. tilsiger, at det er mest hensigtsmæssigt, at der udarbejdes selvstændige risikobilleder for henholdsvis Færøerne og Grønland." Det understreges således i Beredskabsstyrelsens publikation, at der er tale om et *dansk* nationalt risikobillede, som ikke er gældende for hele Kongeriget Danmark.

Egentlige nationale risikobilleder foreligger imidlertid ikke for hverken Færøerne eller Grønland. Der er i november 2020 udgivet en færøsk version af Beredskabsstyrelsens publikation *Retningslinjer for indsatsledelse* (REFIL), hvori der i indledningen er omtalt nogle meget overordnede samfundsrisici tilpasset Færøerne, men der findes ikke et decideret færøsk nationalt risikobillede. Heller ikke de grønlandske myndigheder (dvs. Beredskabskommissionen) har udgivet en national risikoanalyse. *Nationalt Risikobillede* anvendes af bl.a. Grønlands Politi i det omfang, rapporten ses relevant for grønlandske forhold, f.eks. vedr. rumvejshændelser. Specifikke forhold såsom risiko for fjeldskred i Uummannaq og den nordlige del af Diskobugten er beskrevet i lokale analyser, men der savnes et sektorfælles fokus på risikoanalyse i Grønland.

Væksten i nordatlantisk og arktisk krydstogtskibsturisme, forøget lavinefare omkring beboede områder som følge af klimaforandringer, risiko for drikkevandsforsyningen på Færøerne (hvor der ikke findes grundvand, kun overfladereservoirer) i tilfælde af et stort vulkanudbrud på Island er eksempler på hændelsestyper og heraf afledte konsekvenser, som kunne behandles i hhv. et grønlandsk og et færøsk nationalt risikobillede. Især strømnedbruddet i Nuuk i slutningen af 2021 beskrives som en øjenåbner for både grønlandske og færøske myndigheder, hvad afhængigheden af kritisk infrastruktur angår, hvorfor denne hændelsestype også ses som oplagt at behandle i særskilte risikobilleder for de arktiske rigsdele.

Øvelsesaktivitet

Arktisk Kommando og Grønlands Politi udgør de drivende kræfter i planlægning og afholdelse af større beredskabsøvelser i Grønland. De grønlandske beredskabsmyndigheder kobler sig gerne på Forsvarets øvelser, men har ikke selv ressourcer til at stå i spidsen for store øvelser. Her ses, at brugen af papirøvelser kunne øges for at opkvalificere sektorernes samarbejde på strategisk niveau. Hvad operative øvelser angår, afholdes der to gange årligt *Øvelse TAPPIK*, som primært afprøver samarbejdet mellem Grønlands Politi og Arktisk Kommando i indenskærs eftersøgning og søredning. Samarbejdet og ansvarsfordelingen mellem disse to rigsfælles myndigheder beskrives i publikationen *SAR Grønland*, som udgives af Skibsfartens og Luftfartens Redningsråd, et rådgivende organ for de relevante ministerområder. Den ene af de to årlige TAPPIK-øvelser bruges af Arktisk Kommando til uddannelse af SAR Mission Coordinators iht. *IAMSAR-manualen* udgivet af de internationale organisationer for sø- og luftfart (IMO og ICAO).

På Færøerne oplever de danske institutioner en større interesse for fælles øvelsesaktivitet med lokale beredskabsmyndigheder på taktisk-operativt niveau end på strategisk-politisk niveau. Det kommer til udtryk i eksempelvis bugserings- og hoistøvelser med de færøske vagt- og inspektionsskibe og tankning af Atlantic Airways' SAR-helikoptere i luften (HIFR) fra danske inspektionsskibe- og fartøjer. Man træner også med de frivillige i bjærgningsforeninger og søredningsselskaber, men sådanne aktiviteter har mere præg af bottom-up end top-down processer og arrangeres typisk gennem uformelle netværk.

Som beskrevet herover blev der fra 2012 og frem afholdt en række stabsøvelser og LIVEX'er i Grønland, men øvelsesrækken har været afbrudt af en pause fra 2016 til 2021. Den omfattende indsats efter fjeldskredet ved Uummannaq i 2017 gjorde det efter politiets opfattelse under alle omstændigheder mindre vigtigt at få afholdt en meget stor øvelse i de to efterfølgende år. Ansvar for de store udenskærs SAR-øvelser overgik i øvrigt i 2015 fra Arktisk Kommando til den nyetablerede fællesorganisation *Arctic Coast Guard Forum* (ACGF), som afholdt sin første SAREX i september 2017 under navnet *Arctic Guardian*.

I november 2021 gennemførtes så den første operative øvelse i en ny turnus, hvor det er planen, at Arktisk Beredskabsstyrke fremover skal øves skiftevis på papir og "i virkeligheden" ved årlige øvelser. Øvelse *ARCTIC LIGHT* var en kombineret SAR-, havmiljø- og fjeldskredsøvelse og blev gennemført som en national øvelse. Grønlandske beredskabsmyndigheder kunne ifølge øvelsesdirektivet "inddrages i relevant omfang i øvelsens planlægning og gennemførelse," men flere aktører følte sig for lidt og for sent inddraget i processen. En enkelt kilde påpeger endvidere det bemærkelsesværdige i, at fjeldskredsdel af *ARCTIC LIGHT* blev planlagt og gennemført af Arktisk Kommando, som ikke er sektoransvarlig myndighed på området (det er Grønlands Politi). For indeværende beskriver det planlagte øvelsesregime en treårig cyklus, hvor år 1 og 2 er EX CAPSTONE (stabsøvelser), og år 3 er EX *ARCTIC LIGHT* (LIVEX). Hertil kommer et ønske fra Arktisk Kommando om at afholde beredskabsseminarer mhp. generel styrkelse af området i Grønland.

Et tilbagevendende friktionspunkt mellem politiet og Forsvaret – de to store danske institutioner i Grønland – er, at hvor sidstnævnte er præget af høj personelomsætning og mange ressourcer til planlægning, har førstnævnte langt større personalekontinuitet, men er til gengæld "konstant i krig", hvilket ikke levner meget overskud til langvarige øvelsesplanlægningsforløb. Dertil kommer et opmærksomhedspunkt for Forsvaret ift. at inddrage grønlandske beredskabsmyndigheder på rette niveau i planlægning og afholdelse af øvelser, som kan række ud over eget sektoransvar. Et andet friktionspunkt er, at Forsvarets budget for øvelsesplanlægning- og afholdelse er mange gange større end de grønlandske beredskabsmyndigheders, hvorfor der er grænser for, hvor mange planlægningskonferencer i Danmark, man fra grønlandsk side har ressourcer til at deltage i.

På Færøerne ser myndighedernes beredskabskoordinator til Grønland for inspiration i forhold til eftersøgnings- og redningsøvelser (SAREX). En af Færøernes Politi nedsat arbejdsgruppe, som også har deltagelse af Arktisk Kommando, er imidlertid blevet forsinket i sit udviklingsarbejde af covid-19 og det endnu ikke afsluttede arbejde med opbygning af den færøske krisestyringsorganisation. Der afholdes ikke nationale papirøvelser (TTX) på Færøerne, og de dilemmadiskussioner, som før covid-19 blev gennemført, er endnu ikke genoptaget. Forankringen heraf bør være hos den færøske Beredskabskoordination, men grundet stort arbejdspress og begrænsede ressourcer er der ikke umiddelbart udsigt til en styrkelse af øvelsesaktiviteten. Større operative øvelser afholdes på Færøerne af beredskabet i Vágar Lufthavn samt af Smyril Line, som bl.a. driver færgeforbindelse mellem Danmark, Island og Færøerne med passagerfærgen *Norröna*. Også Færøernes Politi så gerne et styrket fokus på især papirøvelser, hvor man kunne gennemspille komplekse scenarier f.eks. inspireret af nødsituationen omkring krydstogtskibet *Viking Sky*, som i hårdt vejr mistede motorkraften nær den norske kyst i marts 2019. Arktisk Kommando bakker op om ønsket om mere øvelsesaktivitet, ikke mindst pga. udsigten til øget krydstogtaktivitet i Nordatlanten. CAX (computer-støttede øvelser, som kan gennemføres digitalt på distancen) ses i den forbindelse som en oplagt aktivitet på tværs af rigsfællesskabet.

Et interessant aktuelt eksempel på kapacitetsopbygning udspringer af det stadig lille, men dog voksende danske forskningsmiljø inden for beredskab og samfundssikkerhed. Københavns Professionshøjskoles uddannelse i Katastrofe- og Risikomanager gennemfører i 2021-2022 således projektet *Robuste samfund i det høje nord* med økonomisk støtte fra Nordisk Ministerråds Nordplus-program. Projektet, som udføres i samarbejde med Kommuneqarfiq Sermersooq i Grønland og Fróðskaparsetri Føroya (Færøernes Universitet), sigter mod

at øge resiliensen (dynamisk modstandskraft) i små nordatlantiske og arktiske samfund gennem workshops og krisestyringsøvelser. Desuden udvikler projektet en træningspakke til voksenlæring inden for styrkelse af modstandsdygtighed og styrker lokale beslutningstageres evne til at agere under kriser. Det overordnede læringsmål med projektet er at bidrage til en fokusændring fra en reaktiv tilgang ("hvad der vil ske sker...") til en mere tidssvarende og risikobaseret tilgangsvinkel hos bl.a. kommunale beredskabschefer i Grønland og på Færøerne.

Erfaringsopsamling og evaluering

Evaluering og erfaringsopsamling fra øvelser og større hændelser i Grønland er forankret i Beredskabskommissionens sekretariat, som råder over to sagsbehandlere, som primært beskæftiger sig med politisk arbejde såsom notatuarbejdelse på strategisk niveau. Medarbejdere i afdelingen uddannes ikke specifikt til beredskabsarbejde, men opnår løbende erfaring med området. Beredskabskommissionen fokuserer på hurtige evalueringer frem for store, offentlige afrapporteringer og opfordrer til sektorvis erfaringsopsamling. Resourcerne til at gennemføre stringent evaluering og effektiv erfaringsopsamling efter øvelser og hændelser på Færøerne er ifølge de færøske beredskabsmyndigheder ikke tilstrækkelig.

Arktisk Kommando har beskrevet en formel procedure for evaluering og erfaringsopsamling ifm. øvelser og hændelser inden for kommandoens operationsområde. Alle deltagere i SAR hændelser skal evaluere lokalt og fremsende deres evalueringer, som behandles både individuelt og samlet. Ved mere komplekse SAR-operationer afholdes der evalueringer enten ved fysiske møder eller virtuelt. Alle øvelser evalueres og læringspunkter udledes i henhold til *NATO Guidelines for Lessons Identified and Lessons Learned*. Grønlands Politi har ligeledes beskrevet formelle procedurer for evaluering og erfaringsopsamling.

Konklusion

Både Grønland og Færøerne har hjemtaget beredskabsområdet – bortset fra de dele, der henhører under Forsvaret og politiet – og har vedtaget egen lovgivning på området, hvorfor beredskabsplanlægning og opbygning og vedligeholdelse af krisestyringsorganisationer er de respektive landsstyrers ansvar. Rapporten konkluderer, at disse aktiviteter er iværksat for begge de arktiske rigsdele, men at udviklingen af beredskabsbevidsthed i både Grønland og på Færøerne på visse områder med fordel kan styrkes. Dette gælder især udarbejdelse af nationale risikovurderinger, planlægning og afholdelse af øvelser og evaluering og erfaringsopsamling fra øvelser og hændelser.

Der findes omfattende og velbeskrevne mekanismer inden for rigsfællesskabet på beredskabs- og krisestyringsområdet, og i dette perspektiv vurderes den samlede robusthed i Kongeriget Danmark som værende forholdsvis god. Især Forsvarsministeriet bidrager til den rigsfælles samfundssikkerhed med konceptet for Arktisk Beredskabsstyrke, som sikrer muligheden for hurtig indsættelse af kapaciteter fra Forsvaret og Beredskabsstyrelsen i både Grønland og Færøerne i tilfælde af kriser og katastrofer. Både Grønlands og Færøernes Politi kan på samme måde trække på assistance fra andre danske politikredse samt Rigspolitiet, hvilket for Grønlands Politis vedkommende er sket flere gange både i skarpe situationer og under øvelser. De indgåede samarbejdsaftaler mellem Beredskabsstyrelsen og grønlandske og færøske beredskabsmyndigheder om videndeling og støtte understøtter samfundets robusthed inden for områder, som kræver høj specialisering og særligt udstyr.

Fælles for de grønlandske og færøske samfund er deres små myndighedsorganisationer, hvilket i praksis betyder, at det ofte er meget få personer, som sidder med hele ansvaret for beredskabsområdet. Dette medfører risiko for organisatorisk udmattelse og tab af helhedsindtrykket, ikke mindst under længerevarende kriser, hvor stabe og sekretariats robusthed kan blive truet af mangel på menneskelige ressourcer. Indtryk-

ket er, at dette især går ud over det bagvedliggende risiko- og sårbarhedsanalytiske arbejde, ligesom tidskrævende øvelsesaktivitet og erfaringsopsamling let "taber" til hverdagens mere presserende arbejdsopgaver.

Konsekvensen af fraværet af underliggende risikoanalyse, begrænset øvelsesaktivitet og mangelfuld erfaringsopsamling kan blive, at – som en af de interviewede til denne rapport udtrykker det – "alle vil løbe, hvis det er nødvendigt, men vi risikerer at løbe i cirkler". Rigsfællesskabets robusthed kan således styrkes gennem støtte til de nævnte område samt et forøget fælles fokus på beredskabsplanlægning og opbygning af krisestyringsorganisationer til håndtering af det uventede.

Anbefalinger

På baggrund af ovenstående uddrages tre overordnede anbefalinger til, hvordan rigsfællesskabets robusthed kan styrkes:

- Støtte til udarbejdelse af hhv. et grønlandsk og et færøsk nationalt risikobillede gennem videndeling, rådgivning og fælles forsknings- og praksisindsats på området.
- Støtte til planlægning og afholdelse af grønlandske og færøske krisestyringsøvelser på nationalt niveau i form af videndeling, workshops og inddragelse af rigsfælles temaer i f.eks. KRISØV.
- Støtte til evaluering og erfaringsopsamling efter øvelser og større hændelser i Grønland og på Færøerne gennem nedsættelse af fælles ekspert- og arbejdsgrupper.

Arbejdet med disse indsatsområder kunne med fordel indtænkes i den generelle revision af det danske krisestyringssystem, som er iværksat på baggrund af erfaringerne fra covid-19.

Kilder

Gældende og historisk lovgivning er tilgængelig på følgende hjemmesider:

- Færøerne: www.logir.fo
- Grønland: www.lovgivning.gl
- Danmark: www.retsinformation.dk

Beredskabsstyrelsens publikationer *Krisestyring i Danmark* og *Nationalt Risikobillede* kan findes på www.brs.dk.

National Beredskabsplan er ikke offentlig tilgængelig.

Eneste udgave af *SAR Grønland* kan hentes fra Arktisk Kommandos hjemmeside: <https://www.forsvarret.dk/da/organisation/arktisk-kommando/>

De to rapporter, som blev udarbejdet forud for vedtagelsen af beredskabslovene for hhv. Grønland og Færøerne, er tilgængelige fra de respektive landsstyres hjemmesider:

- Grønland: www.naalaakersuisuit.gl
- Færøerne: www.lms.fo

Følgende personer har bidraget med perspektiver til rapporten gennem interviews og kommentarer:

Mikaela Engell, Mie Wulff, Marie Kaas, Steen Nørskov, Bjørn Tegner Bay, Andras Marr Poulsen, Karen Anne Arleth, Lene Moyell Johansen, Kim Dalgaard Poulsen, Michael Clausen Toft, Anne Tangaa Kenworthy, Morten Storm Rathman, Michael G. Landmark, Michael Hjorth, Poul Thorlacius-Ussing, Henrik Fredskild, Maximilian Ritzl og Mads Rolf Ahrenskjær.

Desuden har Kristine Tesgaard, Holger Lindhardtzen og Sophie Rud som studentermedhjælpere medvirket ved rapportens tilblivelse. Tak også til Mikkel Storm Jensen og Henrik Gram Pedersen for kommentering.

Forsideillustrationer:

- Atlantic Airways OY-HIL i Tórshavn, 2017. Ymblanter/Wikipedia.
- Fjeldskredet ved Uummanaq. 2017. Palle Lauritsen/Forsvarsgalleriet.
- Grønlandsvogterne grafik, 2022. Arktisk Kommando.